

עין משפט
גד מצוה

סח א טועש י"ד סימן שלד טעף ב:

תורה אור השלם

- ברצות יי דרכי איש גם ארובי ישלם אתו: משלי טו ז
- קבמות בחוץ תרנח ברחבות תתן קולו: משלי א כ
- קרבו אלי שמעו זאת לא מראש בפתר ברתתי מעת היתה שם יאני ועתה איתי אלהים שלחתי ירחו: ישעיהו מח טז
- ואלה דברי יוד האחרונים נאם יוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על משיח אלהי יעקב ונעיים זמרות ישראל: שמואל ב כג א
- וידבר יוד לך את דברי השיחה הזאת ביום הציל יי אתו מכף כל ארבו ומנחם שאלי: שמואל ב כב א
- שגין לודו אשר שר לך על דברי כוש בן ימיני: תהלים ז א
- והדבר והארץ במשה על ארות האשה הכשית לקח פי אשה כשית לקח: במדבר יב א
- וישמע עבד מלך הכרשי איש קרסי והוא בבית המלך פי נתנו את ירקמיו אל הגבר והמלך יושב בשער בגנן: ירמיהו לח ז

9. הלאו כבני כשיים אתם לי בני ישראל נאם יי הלאו את ישראל העליתי מארץ מצרים ומצאתים ממפתור וארם מקרי: עמוס ט ז

10. אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים:

שמואל ב כג ג
אלה שמות הגברים אשר לודו ישב בשבת תחבמני ראש השלישי הוא ערני העצני על שנתה מאות חלל בפעם אחר: שמואל ב כד ה
12. איכה ירדף אחז אלק ויטנים ינישו ורבה עם לא פי צורך מקרב יי והטנים:

שמואל ב כג א
אלה שמות הגברים אשר לודו ישב בשבת תחבמני ראש השלישי הוא ערני העצני על שנתה מאות חלל בפעם אחר: שמואל ב כד ה
12. איכה ירדף אחז אלק ויטנים ינישו ורבה עם לא פי צורך מקרב יי והטנים:

שמואל ב כג ג
אלה שמות הגברים אשר לודו ישב בשבת תחבמני ראש השלישי הוא ערני העצני על שנתה מאות חלל בפעם אחר: שמואל ב כד ה
12. איכה ירדף אחז אלק ויטנים ינישו ורבה עם לא פי צורך מקרב יי והטנים:

שמואל ב כג ג
אלה שמות הגברים אשר לודו ישב בשבת תחבמני ראש השלישי הוא ערני העצני על שנתה מאות חלל בפעם אחר: שמואל ב כד ה
12. איכה ירדף אחז אלק ויטנים ינישו ורבה עם לא פי צורך מקרב יי והטנים:

שמואל ב כג ג
אלה שמות הגברים אשר לודו ישב בשבת תחבמני ראש השלישי הוא ערני העצני על שנתה מאות חלל בפעם אחר: שמואל ב כד ה
12. איכה ירדף אחז אלק ויטנים ינישו ורבה עם לא פי צורך מקרב יי והטנים:

רבינו חננאל

אף דברי תורה בסתר. והני מילי בשאר ימות השנה, אבל ביומי דכלה לא, שנתאמר, חכמות בחוץ תרונה ברחבות תתן קולה. ונמיס דידן כמה היו חד יומא. כמר עוקבא, כי ידע דנקיט שמואל מילתא ברעתיה, נהג ניופותא בנפשיה חד יומא. וכיב חמין, דאמר להיאא דשמעא מפומיה דצורבא מרבנן כמה חציפא האי איתתא, יליי נהוג בנפשך חד יומא. מר וטרא בר טוביה הוה פסיק סידריה

אף דברי תורה בסתר. דכתיב כספיה דקרא מעשה ידי אומן המורה מעשה אומנתו של הקדוש ברוך הוא: (ב) רב בר אסוה דרבי חייא דהוא בר אחתיה ורבה בר בר חנה בר אסוה דר' חייא [דללאן בר אחתיה כדאמרין בסנהדרין⁹: **עייא**. כך כינה שמו של ר' חייא

לשון גנאי: **ראה מי קורא לך**. כלומר

לא מכאן: **סא**. בוא אלי והדר שלח ליה לא מימי: **וזה**. שליח שני לא ראימי: **כזלוס ה'** דרכי איש גם **אויביו ישלים אסו**. כי הוא על כרחו

בא: **מאי טעמא עבדס הכי**. דשנית בשוק: **זיומא דכלה**. דרשה שהכל מנזיין סס: **מוקיס ליה זלדקס**. דמיצעי למיעבד בסתר: **מר עוקבא**.

כתלמיד לשמואל דשמואל גדול בתורה יומר ממר עוקבא: **כי יסנן דנינא כו'**. משום דמר עוקבא היה נשיא: **חייקי ליה דוכסיה**. מנמיכין לו מקוס כשיושב דנין: **כי היכי דמשממע ליה מיליה**. דשמואל רביה בתורה: **איטריה**. מר עוקבא דנינא שהיה מתסד דנין ולא אידכר ליה למחל בתר שמואל: **לא נגה לך**. כלומר לא סגי לך דאזילנא בתוך:

מוז: ואלו מגלחין פרק שלישי מועד קמן

ישרי לי מר כטיגריה. הַז לִי רְשׁוּמָא לְמִיּהֲדַר: **ידע**. מר עוקבא: **דנקט**. שמואל דבעתיה משום דאזיל בתריה: **מי שמעס שמאף מפומיה**. אי שמית לך: **פסיק סידרא**. לימד פרשיות: **מכלל דאיכא ראשונים**. והלא לא מניינו שאמר דוד דברי אלל בנמקרא זה דדברי לשון נצואה: **אסה שאול**.

שנולדת במולו: **והוא דוד**. שנולד במול שכן: **אנדסי כמה דוד**. שהוא לדיק ממך: **שגיין**. שגגה היתה לו: **משונה כמעשיו**. לדיק גמור: **שקיס עולה של תשובה**. שהוא שב תמלה ונתן דרך לשצים כדאמרין בפ"ק דע"ז (דף ד:)‏: לא דוד ראוי לאתו מעשה אלל שאס מטא יחיד אומרים לו כלך אלל דוד שמחל לו הקצ"ה איתו עון אף אתה מזור כַּתְּשׁוּבָה¹⁰: **זור ישראל**. מושל בחדס אתי מיי מושל צי לדיק מושל צי ומצטלה: **עירא היאירי**. הוה מתני לדוד ו' אגז כרים וכסמות ודוד הוה מתני לרבנן על גבי קרקע: **ראש לג' אנוס**. שהוא הולך לפניסא לעוה"צ: **מעדן עלמו**. כופף **כדצר אוריה הססי**. נטלו לו מלמסי: תלמיד

בתורה מכפנים תורתו מכרות עליו מבחוץ והא כתיב 3 לא מראש כסתר דברתי והוא ביומי דכלה ור' חייא האי חמוקי ירכך מאי עביד לה מוקי לה בצדקה ובגמילות חסדים אלמא גיופה דידהו תלת יומין גיופת נשיא שאני * וגיופה דיין כמה הוי חד יומא כי הא דשמואל ומר עוקבא כי הוו יתבי גרסי שמעתא הוה יתיב מר עוקבא קמיה דשמואל ברחוק ד' אמות וכי הוו יתבי גרסי קמיה דמר עוקבא ברחוק ד' אמות והווי חייקי ליה דוכתא למר עוקבא 6 בציפתא וייתיב עליויה כי היכי דלישתמען מיליה כל יומא הוה מלוי ליה מר עוקבא לשמואל עד אושפיויה יומא חד איטריד בדיניה הוה אויל שמואל בתריה כי ממא לביתיה א"ל לא נגה לך לישרי לי מר בתיגריה ידע דנקט מילתא ברעתיה נהג ניופותא בנפשיה חד יומא ההיא איתתא דהוות יתבה בשבילא הוות פשטה כרעה וקא מינפה 6 חושלאי והוה חליף ואויל צורבא מרבנן ולא איכנעה מקמיה אמר כמה חציפא ההיא איתתא אתאי לקמיה דר"ג אמר לה מי שמעת שמתא מפומיה אמרה ליה לא אמר לה זילי נהוני ניופותא חד יומא בנפשך וזטרא בר טוביה הוה קפסיק סידרא קמיה דרב יהודה כי ממא להאי פסוקא 4 ואלה דברי דוד האחרונים א"ל אחרונים מכלל דאיכא ראשונים ראשונים מאי נינהו שתיק ולא אמר ליה ולא מידי הדר א"ל אחרונים מכלל דאיכא ראשונים ראשונים מאי היא א"ל מאי דעתך דלא ידע פירושא דהאי קרא לאו גברא רבה הוא ידע דנקט מילתא ברעתיה נהג ניופותא בנפשיה חד יומא ודאתן עלה מיהא אחרונים מכלל דאיכא ראשונים ראשונים מאי היא 5 וידבר דוד לה' את דברי השירה הזאת ביום הציל ה' אותו מכף כל אויביו ומכף שאול אמר לו הקב"ה לדוד * דוד שירה אתה אומר על מפלתו של שאול 6 אלמלי אתה שאול והוא דוד איברתי כמה דוד מפניו היינו דכתיב 6 שגיין לדוד אשר שר לה' על דברי כוש בן ימיני וכי כוש שמו והלא שאול שמו אלא מה כושי משונה בעורו אף שאול משונה כמותו כיצא בדבר אתה אומר 7 על אודות האשה הכושית אשר לקח וכי כושית שמה והלא ציפורה שמה אלא מה כושית משונה בעורה אף ציפורה משונה במעשיה כיצא בדבר אתה אומר 8 וישמע עבד מלך הכושי וכי כושי שמו והלא צדקיה שמו אלא מה כושי משונה בעורו אף צדקיה משונה במעשיו כיצא בדבר אתה אומר 9 הלא כבני כושיים אתם לי 6 (בית) ישראל וכי כושיים שמן והלא ישראל שמן אלא מה כושי משונם בעורו אף ישראל משונין במעשיהן מכל האומות 4 א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאי דכתיב 4 נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על נאם דוד בן ישי שהקים עולה של תשובה 10 אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים מאי קאמר א"ר אבהו ה"ק אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל אני מושל באדם מי מושל בי צדיק שאני 6 גזר גזרה ומבטלה 11 אלה שמות הגבורים אשר לדוד וישב בשבת וגו' מאי קאמר א"ר אבהו ה"ק ואלה שמות גבורותיו של דוד וישב בשבת בשעה שהיה יושב בישיבה לא היה יושב על גבי כרים וכסתות אלא על גבי קרקע דכל כמה דהוה רביה עירא היאירי קיים הוה מתני להו לרבנן על גבי כרים וכסתות כי נת נפשיה הוה מתני דוד לרבנן והוה יתיב על גבי קרקע אמרו ליה ליתיב מר אכרים וכסתות לא קביל עליה תחכמוני אמר רב אמר לו הקב"ה הואיל והשפלת עצמך תהא כמוני שאני גזר ואתה מבטלה ראש השלישים תהא ראש לשלשת אבות * הוא עדינו העצני כשהיה יושב ועוסק בתורה היה מעדן עצמו כתולעת ובשעה שיוצא למלחמה היה מקשה עצמו כעץ על שמונה מאות חלל בפעם אחת שהיה זורק חץ ומפיל שמונה מאות חלל בפעם אחת והיה מתאנח על מאתים דכתיב 12 איכה ירדף אחד אלף יצתה בת קול ואמרה 13 רק בדבר אוריה החתי אמר רבי תנחום בריה דרבי חייא איש כפר עכו אמר רבי יעקב בר אחא אמר ר' שמלאי ואמרי לה אמר ר' תנחום אמר רב הונא אמרי לה אמר רב הונא לחודיה

ישראל הוא המושל באדם, וצדיק הוא המושל ביראת אלהים, הוא מושל בדברו, כי מבטל בתחינתו גזירות של הק' הרעות מלבוא על עמו ישראל. יושב בשבת תחכמוני כו', עדינו העצני כו', עד רק בדבר אוריה החתי, כולן פשוטין הן, ערניו, שהיה מעדן עצמו להיות מיושב דעת בדברי תורה, וכישוצא למלחמה קשה כעץ. אמר רב הונא

מסורת הש"ס

(א סוכה מט: ב) פסחים ד, (א וברייתו ח, ד) (ב פסחים ד, ז) (ג וברכות יח, א), (ד) מחלת עין רש"י שבת קמ: ד"ה אפיפחא דחמא ועשרין ערך נפח ועיין מהרש"א במ"ה ובמ"א, (ה) שערין קלפין רש"י סנהדרין כו. ד"ה חושל' והוא היתה מניפה קלפמן מתוקן עיין מהרש"א, (ח) עיין חוספות מגילה כא. ד"ה אלמלא, (ט) (ז"ל צנין, (י) ע"ה סג, (יא) (שבת סג, צ"מ א"ל, (יב) ל"ל אגבי, (ט) דף ה, א, (ט) צניי טעף: עולה לשון מועלת,

הגהות הב"ח

(ב) רש"י ד"ה רב בר אסוה. י"צ עיין לקמן דף כ" ע"ב:

גליון הש"ס

גמ' דוד שירה אתה אויבי. עיין יומא דף כב ע"ב מוספות ד"ה והאמר: שם הוא עדינו העצני. עיין רש"י משנית דף כח ע"א ד"ה בני עין סן הן:

מוסף רש"י

אם קרית לא שנית. לא חזית עליו פסע שנית כלי שמנתון צו (ברכות יח, א) היה מעדן עצמו כתולעת. סוף ומקשר עלמו כמולגת. כמו (ליוב לת) מעדנת כמה (שמואל ב כג ח).

שייך לעמוד הבא. אי במילי דשמיא. צמילי דאסורא. היו כמי שמעסה לרב, דלון חכמה ואין ענה כי (יערל טו, א) לך למקום שאין מכירין אותו. אין דעמו גסה עליו ושמה יקל כח ינום וגם אס יתטא חין אדם נתן לו לפי שאיט משונן בעיניהם שאיט משונן בעיניהם (תרגיז טו, א). ויילבש שחוריה. עלה יראה עלמו כצבור אזלי יכך לצבו כקן וגם אס יתטא חין אדם נתן לפי שאיט משונן בעיניהם לכן ילבש שחוריה (קדושין טו, א). הכבד ושכ בביתך. זה לשון ערני לתלמיד מסט לאמרו חין דרך כבוד הסגר וכך צניקן (קדושין כה, א) מימנו אנגידא דצורבא מרבנן. תלמיד אסתר היו נמנין להקטו ולל לעומת, משום דשממא תמורה וחוששין לכבוד המורה (פסחים גב, א). עד כאן שייך לעמוד הבא.

רבינו חננאל (המשך)

אומר על מפלתו של שאול כו', כיון דידע דחטא חזר והודה כי שגג, כדכתיב על דברי כוש בן ימיני, ופי', כי כוש הוא שאול. ולפיכך אמר ואלה דברי דוד האחרונים נאם דוד בן ישי נאם הגבר הוקם על, שהקים עולה של תשובה. וזה ה' ידבר על ומלתו על לשוני אמר אלהי ישראל לי דבר. אמר לי צור

קמיה דרב יהודה, מטו להאי קרא, ואלה דברי דוד האחרונים, מכלל דאיכא ראשונים, שאליה ולא אניב עליה. אמר ליה אטו מאן דלא ידע פירושא דהאי פסוקא לאו גברא רבה הוא. ידע דנקיט מילתא ברעתיה, נהג ניופותא בנפשיה חד יומא. פשטוה, דראשונים הן דברי השיר אשר שר דוד ביום הציל ה' אותו מכף כל אויבו ומיד שאול. אמר לו הק' שירה אתה